

A pályaváltás jellemzői

Tóth Veronika

ELTE PPK

Pszichológiai Doktori Iskola

Úton a személyre szabott pályatanácsadás felé

Alkalmazni a pályakutatások eredményeit és a karrier
modelleket

a nem fehér, nem középosztály beli, nem férfi
célcsoportokra

Foglalkozni a kisebbségi csoportok pályaalakulásával
pályatámogatásával

Nők
Bevándorlók
LMBTQ személyek
Pályaváltók
Sportolók, táncosok
Stb. ...

Kvalitatív kutatások
Fókuszban az egyéni élmény és tapasztalat

A pályaváltás okai

kutatási eredmény

Masdonati és mtsai (2017)

Nem önkéntes pályaváltás

Pl. munka elvesztése,
megváltozott munkaképesség

Önkéntes pályaváltás

A saját szándék és a külső nyomás összejárása eltérő mértékben

Reaktív váltás

- Egészségügyi problémák vagy kiégés miatt
- Elégedetlenség a munkával, munkahellyel, munkakörülményekkel

Proaktív váltás

Jövőorientáltabbak, mint a reaktív váltók

- **Vonzóbb munkafeltételek érdekében** (elhelyezkedési lehetőség, munkakörülmények, fizetés..)
- **Személyes növekedés érdekében** (fejlődés, virágzás, új kihívás, siker, új készségek)
- **Hivatást találni** (érdeklődés vagy értékek mentén)

Az önkéntes pályaváltás szakaszai elmélet

Barclay és mtsai (2011)

Integrált modell
A Változás Transzteoretikus Modellje (Prochaska, Di Clemente)
és
Super Életút Élettér Modellje (mini ciklusok)
alapján

	TTM	Super
1	Fontolgatás előtt	Leválás
2	Fontolgatás	Növekedés
3	Előkészület	Tájékozódás
4	Akció	Létrehozás
5	Fenntartás	Fenntartás

A szakaszok ismétlődhetnek

A nem önkéntes váltóknál is
(Conroy & O'Leary-Kelly, 2014)

A pályaváltó tapasztalata és a tanácsadó feladatai

1. szakasz

1. Fontolgatás előtt / Leválás

Életközépi pályaváltó

Csalódottság tapasztalása (bár nem teljesen van tudatában az oknak)

A munka iránti érdeklődés elvesztése (feladatok, iparág)

A munka és a régi foglalkozási identitás elengedése

Tanácsadó

Empatikus hallgatás, kapcsolatépítés, motivációs interjú:

Segíteni a klienst abban, hogy feltárja az ambivalenciát és az érzelmeket a munkával és az énképpel kapcsolatban

A pályaváltó tapasztalata és a tanácsadó feladatai

2. szakasz

2. Fontolgatás / Növekedés

Életközépi pályaváltó

Növekvő tudatosság a munkával való elégedetlenséggel kapcsolatban

Aggodalmak a jövőért

Kezdeti gondolatok egy lehetséges karrierváltásról,

A kétely kifejezése a pályamódosítással kapcsolatban

Az előnyök/hátrányok mérlegelése a

Érzelmek kifejezése

Személyes kontroll / énhatékonyság növelése

Tanácsadó

Segít a probléma azonosításában, tisztázásában és feltárásában

Narratív megközelítések/ segíti a kariernarratíva újjáépítését

Élettémák feltárása

Az önismeret fejlesztése, pl. Karrierstílus Interjú

A pályaváltó tapasztalata és a tanácsadó feladatai

3. szakasz

3. Előkészítés / Tájékozódás

Életközépi pályaváltó

Fokozott motiváció, hogy
karriert váltson

Hajlandóság az érdeklődés és készségek felfedezésre
(megfigyelés)

Hajlandóság az oktatási lehetőségek felfedezésre

Kikristályosítás, specifikálás,
és végrehajtás

Tanácsadó

Megfigyelés és interpretáció a pályával kapcsolatban

Pályainformációk biztosítása

Erőforrások és pályalehetőségek feltárásának
támogatása

A pályaváltó tapasztalata és a tanácsadó feladatai

4. szakasz

4. Cselekvés / Megvalósítás

Életközépi pályaváltó

Stressz kezelése

Én újradefiniálása – új életszerepek (pl. diák, alkalmazott, gyakornok)

Határozottság /elkötelezettség

Stabilizáció, konszolidáció, haladás

Tanácsadó

Oktatói és tanácsadói szerep

A szociális kapcsolatok változásának támogatása

Stresszkezelés támogatása

Ösztönző és érzelmi támogató

A pályaváltó tapasztalata és a tanácsadó feladatai

5. szakasz

5. Fenntartás / Fenntartás

Életközépi pályaváltó

Munkatársi kapcsolatok kiépítése

A formális oktatási törekvések vége

Befejeződött a pályaváltás

Kitartani, lépést tartani,

és innovatívnak lenni

Tanácsadó

A változások szélesebb környezetre való kiterjesztésének

támogatása

Tanácsadói szerepkör

Identitás-munka az önkéntes pályaváltásban

Kutatási eredmény

- A pályaváltás rendkívüli dolog
- Nincs hozzá kidolgozott út
- Nincs kidolgozott narratíva, hanem meg kell azt alkotni

- Értelemtalálás
- Önazonosság megtartása

- A bontakozó új identitás és a régi identitás konfliktusban vannak
- Ezt a konfliktust a pályaváltók igyekeznek ignorálni,
- és az új identitásukra koncentrálnak (feszültségtűrés)
- **Egyúttal védelmezik is az új identitásukat:**
  - Gyakoribb találkozás az új foglalkozás képviselőivel, szerepmodellekkel (önigazolás)
  - Több, az aktuális munkától eltérő, az új tervekkel kapcsolatos tevékenység végzése
  - „Time out” pl. sabbatical, GYES, hosszabb szünetek

Ibarra (2005)

Szerep-modellek megfigyelése a szerepváltás során

Kutatási eredmény

Céges
környezetben
pl. előléptetés
miatti szerepváltás

Cél a lehetséges szelfek próbálgatása
(szerepelvárások, szereplehetőségek, nyelvhasználat,
stílus, attitűdök, stb.)

- Szerep prototipizálása (miből áll össze az új szerep)
- Szerepmodellel való én-összehasonlítás (milyen módon tudom / nem tudom megvalósítani az adott szerepet)
- Kísérletezés az ideiglenes szelffel (új viselkedési repertoár kipróbálása)
- Szerepmodellek teljes vagy részleges utánzása
- Én-közeli identitás-elemek hangsúlyozása (óvatosság, nem hatékony)

Ibarra (1999)

Pozitív coaching csoport potenciális pályaváltóknak

(Archer, Yates, 2017)

Bizonyíték alapú
beavatkozás

Karrier-önbizalom

Erősségek
Remény
Optimizmus
Reziliencia

Bölcsesség
Bátorság
Emberség
Igazságosság
Mértékletesség
Transzcendencia

Szakirodalom

Barclay, S. R., Stoltz, K. B., & Chung, Y. B. (2011). Voluntary Midlife Career Change: Integrating the Transtheoretical Model and the Life-Span, Life-Space Approach. *The Career Development Quarterly*, 59(5), 386–399. <https://doi.org/10.1002/j.2161-0045.2011.tb00966.x>

Conroy, S. A., & O’Leary-Kelly, A. M. (2014). Letting Go and Moving On: Work-Related Identity Loss and Recovery. *Academy of Management Review*, 39(1), 67–87. <https://doi.org/10.5465/amr.2011.0396>

Petrocelli, J. V. (2002). Processes and Stages of Change: Counseling With the Transtheoretical Model of Change. *Journal of Counseling & Development*, 80(1), 22–30. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6678.2002.tb00162.x>

Archer, S., & Yates, J. (2017). Understanding potential career changers’ experience of career confidence following a positive psychology based coaching programme. *Coaching: An International Journal of Theory, Research and Practice*, 10(2), 157–175. <https://doi.org/10.1080/17521882.2017.1292535>

Masdonati, J., Fournier, G., & Lahrizi, I. (2017). The Reasons Behind a Career Change Through Vocational Education and Training. *International Journal for Research in Vocational Education and Training*, 4, 249–269. <https://doi.org/10.13152/IJRVET434>